

Početna / Blog / VIJESTI / Od šibe do košare, demižonke i putrice

Dražen Šemovčan | STARI ZANATI | VIJESTI

Od šibe do košare, demižonke i putrice

🕒 18.08.2023. 18:16:00

Pravljenje košare je stari zanat koji se već stoljećima prenosi s koljena na koljeno. Ovaj zanat uključuje ručno pletenje šiba ili drvenih trstika kako bi se stvorile različite vrste košara. Košare imaju široku primjenu i koriste se za različite svrhe, kao što su skladištenje, transport, dekoracija ili čak kao umjetnički izrazi.

Jedan od glavnih materijala koji se koristi u izradi košara su šibe. Šibe su fleksibilni i duguljasti izdanci biljaka poput vrbe, vrbe košarače, korova vrbolika i drugih vrsta koje rastu u blizini vodenih površina. Ovi izdanci se režu u odgovarajućoj sezoni, obično u proljeće, kada su najfleksibilniji i lako se savijaju bez pucanja.

Drugi materijali koji se koriste u izradi košara su drvene trske, trske, ili čak vinova loza. Trska se obično koristi za izradu košara većih dimenzija, kao što su košare za voće ili veće korpe.

Postupak izrade košare počinje pripremom materijala. Šibe ili drvene trske pažljivo se pripremaju rezanjem i sušenjem kako bi postale fleksibilne, ali istovremeno čvrste i izdržljive. Nakon što su pripremljeni, šibe ili trske mogu se obojati ili ostaviti u prirodnoj boji, ovisno o željenom izgledu košare.

Zatim slijedi proces pletenja košare. Pletenje košare može se obavljati različitim tehnikama, ovisno o željenom uzorku i dizajnu. Neki od najčešćih oblika pletenja uključuju spiralno pletenje, riblja kost, pletenje u mreži i različite vrste pletenja sačmarica. Ove tehnike koriste se za stvaranje različitih uzoraka i tekstura na površini košare.

Ručno pletene košare zahtijevaju strpljenje, vještinu i preciznost. Pletenje se obično izvodi pomoću posebnih alata poput pletiva, škara, igala i stezaljki. Majstori ovog zanata često imaju vlastite tehnike i stilove rada koji se prenose s generacije na generaciju.

Nakon što je pletenje završeno, košara se oblikuje i dovodi u konačan oblik. Rubovi se mogu dodatno ojačati, a ručke ili držači mogu se pričvrstiti kako bi se košara lakše nosila i koristila. Ponekad se košare i ukrašavaju dodavanjem ukrasnih elemenata poput traka, cvjetova ili drugih detalja.

Vrste košara variraju u obliku, veličini i nazivu. Postoje male košare za pohranu sitnica, srednje velike košare za voće ili povrće, velike košare za skladištenje drva ili veće predmete te posebne vrste košara poput košara za piknik ili košara za cvijeće.

Pravljenje košare kao stari zanat ima duboko ukorijenjenu povijest u mnogim kulturama diljem svijeta. Ova vještina je važna jer održava tradiciju i umijeće ručnog rada te čuva nasljeđe i kulturu pojedine regije.

Danas se ručno pletene košare često cijene zbog svoje prirodnosti, ručnog rada i autentičnosti. One se često koriste kao ukrasni predmeti, pokloni ili umjetnički izrazi. Ovaj stari zanat ostaje živ i nastavlja se razvijati kroz kreativnost majstora koji svojim vještinama stvaraju jedinstvene i prekrasne košare.

Rijetko se danas, ali se može pronaći, u primjeni ovih proizvoda više koristilo u ruralnim područjima. Poljoprivrednici su nekad ujutro oko tri sata odlazili na polje da ne rade po velikim žegama i vrućini, a tu je onda pomagala putrica u kojoj se uglavnom nosila voda, vino pa čak i rakija. Da pojasnimo pojam putrice, staklenka do nekih tri litre (pa nekad i pet), ali glavna njezina uloga je bila prenosivost. Od Kuće do polja, od kleti do doma. Nosili su se cekeri i košare, u kojima je bila hrana. Žene su ih znale nositi i na glavama, sa položenim rubcem u krug, te se stavljao na glavu kako bi bilo u ravnoteži. No znalo se dogoditi, da ponekad i padne s glave. Nekad su ljudi imali sasvim drugi režim rada, te su ovi

Košaraštvom su se ljudi bavili od davnina, ponajviše oni koji su obitavali uz rijeke, močvarna tla iz razloga uzgoja glavnog materijala, šibe (tanka stabljika vrbe). Šiba se sadila jednom godišnje, a tako se i kosila, da bi imala svoju čvrstoću. Kosila se u jesen kada otpadne lišće ili u rano proljeće, pojasnio nam je Silvio Rusak iz Đurđevca, koji se još uvijek bavi pletenjem košara i drugih proizvoda.

Antun Rusak, star 82 godine, kao dječak živio je u Kotoribi, a pletenje je naučio od svog oca, djeda, ali i sa svoje sedmice braće. Počeo je od malena, tako da se košaraštvom bavi preko 70 godina. Mada su svi ponešto radili drugo, košarka je bila obavezni dodatni dio posla i zarade za obitelj. Nekada je bila široka primjena tih proizvoda kao što smo rekli košara (ima ih više vrsta po svojoj namjeni), putrica, demižonki (opletene staklenke koje su se držale u kletima ili podrumima, hambarima, a služila je za čuvanje veće količine rakije i vina), cekeri (manji od košare nešto poput današnjih torbica), zipke (krevetići za malu djecu), ormarići, stolovi i stolice...od drva, šibe i kore dalo se svašta napraviti, pa je bilo i svakojakih narudžbi. Deda Ante preselio se u Virje 1962. godine, ali je došao zajedno sa svojim dodatnim zanatom, jer po struci bio je trgovac. Tu je upoznao svoju današnju suprugu Anu Rusak rođ. Grivić, stara 81 godinu. I ona je bila trgovac, pa ih je to spojilo, te su se vjenčali 01. 01. 1964. godine. Baka Ana moli Boga da oboje još požive i proslave 60-to godišnjicu braka.

U svim godinama zajedničkog života, uz glavni posao, isplelo se hrpa košara i drugih proizvoda, ali deda Ante ni danas ne prestaje s pletenjem. Unatoč svojim godinama i bolešću (u tim godinama nije ni čudno da je pomalo dementan), ali pletenje nikad nije zaboravio.

Iz Virja, obitelj se seli u Đurđevac, 1990-te godine, au preseljenju su se obvezali preseliti i svoj dodatni posao, pa se radnja sada nalazila u ulici Bana Jelačića broj 33.

Domaćinska radinost vodi se na gospođu Anu, ali pletu uglavnom deda Ante i sin Silvio (51).

Silvio nam je objasnio kako važnu ulogu u svemu ima šiba - vrba, od sađenja, košnje, kuhanje, guljenje kore. Da bi se dobila boja ili zadržala izvorna boja šibe ili kore, ima period od kuhanja do pletenja. Sve se radi ručno. Nema tu nekog puno alata za pletenje osim prstiju i ruku, ali spretnosti kod početka pletenja. Bitno je započeti i napraviti prsten od kud kreće sve ostalo.

S godinama je košaraštvo dobilo i industrijski dio, dok se ručnim pletenjem bavi sve manje ljudi, pa tako Silvio naglašava kako u njegovoj obitelji nema nasljednika u tom starom zanatu. Sin je pokušao, ali izgubio je volju i ljubav, koju on i njegovi roditelji imaju prema ovom zanatu.

Nekad su se košare prodavale na sajmištima, po selima i prodaja je dobro išla. Za košaru se znalo dobiti ili novac ili žito. Išlo se pješke ili na biciklu, pa čak se znalo voziti na kolima u sjenu. To je bilo pomiješano već s prodajom više proizvoda. Čupe, košare, grablje, drvene vile i svi proizvodi koji su trebali za jedno kućanstvo.

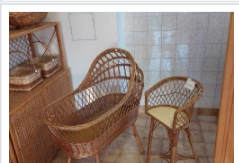
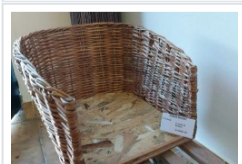
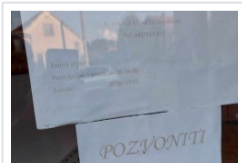
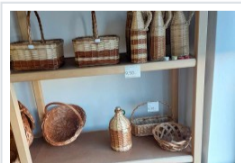
Danas se uglavnom prodaje kod kuće, a oko pola mušterija su stalne mušterije. Nešto se odveze na prodaju u „[Podravinoteku](#)“, koja se nalazi na Gradskoj tržnici u Đurđevcu. Konkurentnost na tržištu se ne može mjeriti, ručni rad koji bi trebao biti skuplji, kod Rusakovih je upola manji nego strojno pleten, a na tržnicama je duplo skuplji. Kako kaže Silvio, ima jeftiniju cijenu da može prodati svoj proizvod, ali ima manje troškove jer šiba je njegova i tu su manji troškovi.

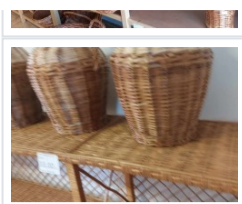
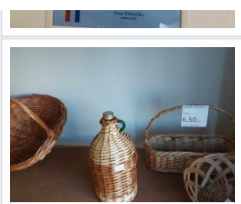
Pitali smo Silvia, koliko mu treba vremena za izradu jedne košare (tzv. štalske), pa nas iznenadi odgovorom da mu je potrebno svega 2 sata za izradu, pa nas je malo šokirao, ali tu je njegovo 40-to godišnje iskustvo u tom poslu kojim se bavi iz ljubavi, te zanat koji je prenošen s koljena na koljeno, a volio bi da on taj zanat ima kome dalje naslijediti.

Na odlasku baki Ani i deda Anti zaželili smo 60-to godišnjicu braka.

*** članak je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije

*** dozvoljeno prenošenje sadržaja uz objavu izvora i autora članka

Izvor: Portal dnevnih novosti

Izvorni autor: Dražen Šemovčan Šeki/Foto: Dražen Šemovčan Šeki

Autor:

Dražen Šemovčan Šeki
Dragovoljac DR, HRVI

